

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „Доктор“ Професионално направление Право 05.05.16, наказателно право

Автор на дисертационния труд: Страхил Николов Гошев, катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на Югозападен университет "Неофит Рилски" - Благоевград

Тема на дисертационния труд: „ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА И СОБСТВЕНОСТТА, ИЗВЪРШЕНИ ОТ ПРЕСТЪПНИ СДРУЖЕНИЯ”

Научен ръководител: доц. д-р Юлиана Младенова Матеева

Рецензент: проф. д.ю.н. Антон Тонев Гиргинов

Със заповед № 2369 от 09.11.2019 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, съм определен за член на научно жури и външен рецензент в процедура по защита на дисертационния труд на Страхил Николов Гошев. Дисертантът е докторант, редовна форма на обучение по специалност „Наказателно право“.

В дисертационния труд са изследвани едни от фундаменталните въпроси на особената част на наказателното право. Те се отнасят до престъпленията против личността и собствеността, извършени от субект, действащ по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. Най-важният практически резултат от този труд се заключава в изясняване на спорните моменти и различията в законодателната регламентация на този вид организирана, вторична престъпна дейност, както и предлагането на научно-обосновани начини за тяхното преодоляване.

Трудът е в обем от 237 страници. Той включва увод, изложение в три глави, заключение и списък с направените от автора предложения de lege ferenda. Библиографията съдържа 164 заглавия; 112 от тях са на български език, а 16 - на английски език. Отделно от тези заглавия библиографията включва още 34 „интернет“ източника и 3 правноинформационни системи. Направени са общо 175 бележки под линия. Добавени са две приложения. В приложение №1 е представен списък на използваните нормативни актове (действащи и вече отменени) с техните съкращения. Тук са дадени още и международни договори в сила за Р. България. Приложение № 2 представлява подробна справка относно цитираната съдебна практика.

Глава първа е озаглавена *„Исторически и наказателно правен анализ на престъпленията, извършени от престъпни сдружения. Сдружения и критерии за специализирана подсъдност“*. Тя се състои от три раздела. Първият раздел представлява, видно от неговото заглавие, *„Исторически анализ на отмененото и актуално българско законодателство“*. Той е посветен на историческото развитие на наказателното законодателство, по отношение на престъпленията против личността и собствеността, извършени от престъпни сдружения. Във втория раздел се анализират различните форми на престъпно сдружаване, видовете и специфики на престъпните сдружения помежду им и спрямо останалите форми на задружна престъпна дейност. В последния, трети раздел се разглеждат последователно критериите за класификация по подсъдност на престъпленията, извършени от престъпни сдружения, използвани в текста на чл. 411а от НПК.

Глава втора е със заглавие *„Престъпления против личността, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение“*. Тя съдържа два раздела. В първият от тях е направен общ преглед и характеристика на престъпните състави в Глава II от Особената

част на НК. Във следващия раздел, озаглавен „Състави на престъпления против личността, извършени от престъпни сдружения“, се анализират последователно законодателната техника и спецификите на всеки един от законовите текстовете за престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение.

Последната трета глава, наименувана „Престъпления против собствеността, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение“, се състои отново от два раздела. В първият от тях се прави общ преглед и характеристика на престъпленията против собствеността, за които е предвиден квалифициран състав, обхващащ случаите, когато деянието е осъществено от субект, действащ по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. В следващия раздел са обсъдени последователно текстовете за престъпленията против собствеността, съпоставени по необходимост и с престъпления, уредени в други глави от особената част на НК, но извършвани по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение.

В заключението са обобщени изводите, направени с оглед целта и предмета на научното изследване. Налице са теоретично обосновани практически препоръки за усъвършенстване на наказателноправните норми, изброени в отделен списък. Направените от автора предложения *de lege ferenda* се мотивират с недостатъците или непълнотата на НК в настоящата му редакция.

Авторефератът е в обем от 33 страници. Той е съобразен с изискванията, като отразява подробно основните положения и научите приноси в дисертационния труд.

Похвално е, че дисертантът към теми, които са силно дискуссионни, а част от правната уредба е нова и по нея няма практика, която да способства за точното им и еднакво прилагане на закона. Използваният от дисертанта стил е до голяма степен научен, борави свободно с терминологията. Отчел е постиженията в науката и практиката по повод престъпленията извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. Бих посочил следните по-конкретни достойнства на представения дисертационният труд.

Най-напред дисертацията е първото наше изследване на деянията против личността и собствеността, извършвани от престъпни сдружения. Изследването на тези деяния е цялостно, тъй като включва и вторичните престъпления, които са квалифицирани с оглед особеността на субекта, действащ по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. За тази цел са очертани особеностите на правоотношението, което се създава при сдружаването като задължителна основа за вторичната престъпна дейност, посочени са също така неговите характерни обективни и субективни признаци. Определени са възможните връзки на субекта със сдружението, разграничени са отделните хипотези във връзка с наличието или липса на негово участие в самото трайно престъпно обединение. Съпоставени са различните форми на задружна престъпна дейност, като се фиксират границите на приложението им при определяне съставомерността на отделните видове престъпления против личността и собствеността. Анализирани са подходът на законодателя при формулиране на приложимите разпоредби от особената част на НК.

На следващо място, сполучливо и убедително са доразвити някои от съществуващите наказателноправни схващания, а именно: за по-високата степен на обществена опасност на разглежданото деяние, извършено по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, за

„близостта” му с правната природа на институтите на съучастие, за предварителния престъпен сговор в различните му форми и пр.

На трето място, подробно е изяснено отношението между разгледаните деяния и защитата правата на човека, както и между приложимите за тях българска и международна правна уредба като Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност, Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора, Конвенцията за принудителния труд от 1930 г. на МОТ, Конвенцията за престъпленията в кибернетичното пространство, Конвенцията на ООН за правата на детето, Конвенция на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него, транспонирана от Р. България на 06.04.2013 г. и други.

На четвърто място, интересен принос представляват направените предложения за изменение и допълнение в законодателството, свързани с различни състави от особената част на НК и чл. 411а от НПК, общо 25 на брой. Всички те са подробно описани, мотивирани и изведени в съответните глави и раздели, както и систематизирани в изричен каталог. Чрез тях биха били постигнати по-пълно целите и задачите на наказателния закон в частта му за престъпленията против личността и собствеността извършени от престъпни сдружения.

Дисертацията не е лишена и от някои слабости. Повечето от тях се свеждат до недостатъчна аргументация на застъпваните тези.

Първата слабост се отнася до довършеността на образуването на престъпното сдружение. Поддържа се (на с.с. 33, 36-38 и други), че това е престъпление на просто извършване [„формално престъпление“] и

следователно постигнатото споразумение за образуване на едно престъпно сдружение не може да се разглежда като престъпен резултат, т. е. като изискване за довършеността на това престъпление. Оттук следва още, че даването на съгласие, вкл. на окончателно предложение за образуване на такова сдружение не може да съставлява опит, включително довършен. Това впрочем поддържа и дисертантът на с. 29 и с. 35. Не се обяснява обаче ‚защо‘. Споменава се наличието на противни становища, но от това не следва, че те са неправилни. Отделен е въпросът, как на практика да се разграничават даването или изпращането на окончателно съгласие от едно лице и постигането на самото споразумение между участващи лица.

Второ, дисертантът приема на с. 47, че „Всяка форма на склоняване или подпомагане – интелектуално или фактически на някого към участие /членуване/ в ОПГ представлява действия по образуване на сдружението, а не съучастие по смисъла на чл. 20, ал. 3 или ал. 4 от НК“. Това звучи добре, но ако още няма образувано сдружение. Не се обяснява обаче защо същото трябва да важи и при вече образувано сдружение, т. е. когато вече няма какво да се образува.

Трето, на с. 60 член 321, ал. 5 от НК се определя като „една привилегия, дадена от законодателя на отказалия се деец“ ... „за положителното му посткриминално поведение“. Терминът ‚привилегия‘ се използва широко, но той във всички случаи означава ‚субективно право‘. Дисертантът обаче не е изяснил дали наистина става дума за такова право и ако е така, какво представлява насрещното субективно задължение. Противната теза е, че поведението не съставлява упражняване на право, а една правнонерегулирана, макар и правнорелевантна дейност.

Четвърто, на с. 213 се изтъква, че „Развитието на материалното наказателно право следва да бъде реципрочно на предприетите в последните години реформи на наказателнопроцесуалния кодекс и

създадените различни инструменти за международно сътрудничество по наказателни дела“. Зависимостта обаче е по-скоро обратната – процесуалното право и най-вече нормите за международното правно сътрудничество се съобразяват с (са „реципрочни“ на) материалното наказателно право. Дисертантът се позовава на Европейска Конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси. Съвсем ясно е, че тази Конвенция има обслужваща роля за прилагането на материалното наказателно право, приемайки го такова, каквото то е, т. е. съобразявайки се с него.

Направените критични бележки могат да бъдат отчетени при евентуалната подготовка на дисертационния труд за отпечатване. Те не разколебават общата ми положителна оценка на труда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложеното приемам, че предложеният дисертационен труд „ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА И СОБСТВЕНОСТТА, ИЗВЪРШЕНИ ОТ ПРЕСТЪПНИ СДРУЖЕНИЯ” отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам да бъде присъдена на Страхил Николов Гошев - докторант, редовна форма на обучение по специалност „Наказателно право“, към катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на Югозападен университет "Неофит Рилски", образователната и научна степен „доктор”.

21. 12. 2020 г.

Рецензент:

София

/проф. д.ю.н. Антон Гиргинов/